

1593

De cor

(ALDC, IX, 2159. Diu la lliçó de cor)

De cor és una locució que significa ‘de memòria’ formada amb un nucli que parteix del der. llat. de COR amb el sentit de ‘seu de la intel·ligència i de la sensibilitat’ (DELL), integrat amb verbs com *saber* o *donar*. L’expressió es documenta des del s. XVI (“donar liçó de cor: recitare memorite lectionem”, O. Pou, 1575) i coneix paral·lels com l’oc. ant. *de cor*, cast. *de coro* (ant. *de corazón*), angl. *by heart*. Fins es va formar el der. *decorar* ‘aprendre de memòria’. Les variants que trobem són *de cort* 44, 46, 55, 56, amb la dental analògica (cf. PALDC, I, mapa 26), i *de cò* 70, 71, 73-79, 81, amb pèrdua de la bategant final, com passa sovint en mall. amb els mots monosil·làbics ([ka] ‘car’, [sə m’ɔ] ‘es mor’, etc.). *Per cort* i *per core*, del ross., són calcs del fr. *par cœur*.

La locució s’estén pel bal. i zones del Principat quasi sempre alternant amb l’equivalent *de memòria* (< MEMORIA ‘memòria, record’), amb var. com *de mimòria* 119, 142, 155, 167, 175, 179, amb tancament de la [e] en [i] probablement per atracció de *i* del segment final; *de memori* 12, 15, 16, 20, 23, 73-80, 82, 83, amb pèrdua de la vocal final (veg. PALDC, VII, mapa 955. Distribució de *gàbia/gabi*); *a memòria* 85, calc de l’it. *a memoria*. L’interrogatori ha generat altres resultats: *de rutina* 18, 26, *de cap* 74, 86, 182, 190, *de correguda* 84, *de front* 86, *de carrereta* 179, *com si fore versa(d)a* 163 (‘feta en forma de vers’, acció no enregistrada en els nostres diccionaris). Són locucions normatives *de cor* i *de memòria*, des del DOrt, 1917.

Petit Atlas Lingüístic del Domini Català © PALDC

